LINKÖPINGS TINGSRÄTT
SVERIGES DOMSTOLAR

Remissvar

Datum
2026-03-26

Diarienummer
TLI 2025/326

Avdelning 1

Girion Blomdahl, girion.blomdahl@dom.se

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

endast via e-post:
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.da@regeringskansliet.se

Remissvar avseende *Rättssäkerhetens pris* (SOU 2025:111)

Ert Dnr Ju 2025/02525

Linköpings tingsrätt avger följande remissvar på rubricerad utredning. Tingsrätten inskränker sig till sådana synpunkter som har koppling till domstolens verksamhet och uttalar sig därmed inte ifråga om avvägningar av lämplighetskaraktär eller liknande.

Synpunkter på främst föreslagen lagtext

Prövningen av ersättningsbeslut i 1 kap. 3 b § rättegångsbalken (s. 39) och 3 § lagen (1996:242) om domstolsärenden (s. 69) samt avsnitt 6.9 Bör rättens ersättningsbeslut särskiljas från domen? (s. 249 ff.)

I förslaget anges att tingsrätten är domför utan nämndemän vid bestämmande av ersättning av allmänna medel till bland annat ”någon annan”. Någon annan kan föra tankarna till att domförhetsregeln ska tillämpas även för exempelvis vittnesersättning. Ersättning till bland annat vittnen och liknande aktörer är ofta delegerat till domstolens expedition. En lydelse som inte kan uppfattas som att möjligheten att vittnesersättningar och liknande hanteras av expeditionerna försvinner vore att föredra.

Målsägandens klagorätt i 20 kap. 8 a § rättegångsbalken (s. 42)

I första stycket framgår att målsäganden har rätt att överklaga en dom i brottmål där åklagaren fört talan. Språkligt kan detta läsas motsatsvis som att åklagarens åtal vid tingsrätt är en förutsättning för målsägandens rätt att klaga till högre rätt. Ett förslag är att första stycket i föreslagna 8 a § istället skrivs exempelvis som: ”Att åklagaren fört talan om ansvar för brott hindrar inte målsäganden att överklaga domen till högre rätt.”

Av andra stycket framgår vidare att, klagar såväl åklagare som målsägande till nackdel för den tilltalade, förfaller målsägandens överklagande. I texten talas om ”i samma del”. Det är inte helt klart vad detta syftar på, men det får förmodas att det avser viss fråga (skuld, påföljd, skadestånd med mera).

Texten kan bli tydligare om det skrivs som: "Om åklagaren överklagar domen i samma fråga som målsäganden överklagat..."

Tidsspillanstaxan i 21 kap. 10 § rättegångsbalken (s. 45) och i 27 § rättshjälpslagen (1996:1619) (s. 74) samt del av avsnitt 6.3 Modernare regler om ersättning för tidsspillan (s. 207 ff.)

I förslaget anges att tidsspillanstaxa inte ska utgå när ombudet kan arbeta med "något uppdrag eller annan uppgift". Ombud kan ha uppdrag som inte omfattas av det juridiska yrket, som uppdrag i en förening och denne kan även ibland utföra andra uppgifter som att betala räkningar, där inga sådana sekretessöverväganden som ingår i advokatetiken gör sig gällande. Det relevanta för tidsspillanstaxans tillämpning bör vara att ombudet – främst av sekretesshänsyn – inte kan arbeta med annat inom yrkesrollen. Det kan bli tydligare om det skrivs: "...och annan arbetsuppgift inte kan utföras."

Målsägandens frågor i 36 kap. 17 § och 40 kap. 10 § rättegångsbalken (s. 51 f.) samt avsnitt 9.5.3 Målsägandens rätt att ställa frågor (s. 398 f.)

I utredningens förslag förtydligas målsägandens rätt att ställa frågor av relevans för bedömningen av ett enskilt anspråk. Den föreslagna texten ger dock upphov till två frågor: (i) är målsäganden förhindrad att ställa andra frågor (det vill säga innebär skrivningen en rättighet eller en begränsning); och (ii) vad gäller när målsägaren åtalat brottet?

Tingsrätten ser det som rimligt att svaret på den första frågan är att regeln i vart fall *även* bör vara begränsande (så att målsäganden inte ställer frågor i påföljdsbestämningsfrågan i mål där åklagaren för talan), med det i beaktande föreslår tingsrätten följande lydelse för att besvara de bägge frågorna: "I mål där åklagaren för talan har målsägande endast rätt att ställa frågor som har betydelse för hans eller hennes talan om enskilt anspråk."

Allmän parts ersättningsskyldighet i 32 a § lagen (1996:242) om domstolsärenden (s. 70) samt avsnitt 12.7.7 Det allmännas kostnadsansvar i domstolsärenden (s. 587 ff.)

De rekvisit som kan medföra ersättningsskyldighet för allmän part för enskild parts rättegångskostnader blir av nödvändighet allmänt hållna. Det kan dock diskuteras huruvida – särskilt för allmän domstol – ett led bör läggas till.

Underinstansen till allmän domstol intar inte sällan en endast rent formell motpartsställning efter ett överklagande av myndighetens beslut, som för inskrivningsmyndigheten eller för Bolagsverket. Det finns dock ärenden med ett tydligt motsatsförhållande (se NJA 2015 s. 374). Ett tydligt motsatsförhållande torde också vara den viktigaste faktorn bakom att kunna ge enskild part rätt till ersättning av allmän part. Det kan därför vara lämpligt att lägga till "motsatsförhållande" (eller liknande term) som rekvisit för när ersättningsskyldighet kan uppstå.

Delegation av utseende av funktionär i 16 § förordningen (1996:381) med tingsrättsinstruktion (s. 84) samt del av avsnitt 6.11.1 Vem ska besluta om förordnande av offentlig försvarare? (s. 263 ff.)

Delegationsmöjligheten att utse försvarare i tingsrättsinstruktionen bör utsträckas till målsägandebiträde. I många fall (med bortseende från fall med frihetsberövade misstänkta) är det enklare att konstatera behovet av målsägandebiträde enligt 1 § lagen (1988:609) om målsägandebiträde, än att

konstatera ett försvararbehov enligt 21 kap. 3 a § andra stycket rättegångsbalken. Det framstår därför inte som klart varför det inte finns en delegationsmöjlighet avseende målsägandebiträden. En sådan möjlighet skulle fylla en praktisk funktion för tingsrätterna.

Synpunkter på utredningens överväganden/motiv utan koppling till föreslagen lagtext

Avsnitt 6.5 – Utvidgningen av brottmålstaxan (s. 217 ff.)

Brottmålstaxan är tydligt effektiv på så sätt den förenklar bedömningen för tingsrättens del. Ett utsträckande av taxan till att även täcka in mål där flera ersättningsberättigade aktörer har varit aktiva synliggör dock det faktum att vissa aktörer kan ha endast en mindre del i målet. Tillämpas taxan rätt av kan ersättningen bli orättvis i förhållande till aktörer med större arbetsbörda. Detta är av vikt att hantera vid taxans utformning.

I fråga på taxan vore även bra om det fanns tydligare möjligheter än vad dagens taxa ger att såväl i höjande, som sänkande riktning beakta kvaliteten i utfört arbete. I och med att dagens taxa strikt utgår från förhandlingstid premieras den som inte läser på förundersökningen och förlänger förhandlingen genom ovidkommande frågor framför den som koncentrerar förhandlingen till det som är av relevans.

Avsnitt 6.15.3 – Föräldrars ansvar att återbetala försvararkostnader m.m. i brottmål (s. 291 ff.)

Tingsrätten avstyrker förslaget av två skäl. Det första skälet är att försvarare för unga ofta förordnas även i mindre mål med stöd av 24 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare; det kan diskuteras huruvida det utifrån den låga tröskel som gäller för försvararförordnanden är skäligt att föräldrar ska bära den kostnadsbördan. För tingsrätternas del skulle ett kostnadsansvar för föräldrarna också kunna leda till ett icke ringa merarbete avseende hanteringen av föräldrar som parter i fler situationer och i fråga att genomföra beräkningar.

Avsnitt 6.15.4 – En effektivare domstolsprocess? (s. 300 f.)

Tingsrätten tillstyrker att ett vidare grepp tas på hur brottmålsprocessen skulle kunna effektiviseras. Under senare år har i ett rätt stort antal fall förundersökningarnas omfattning svällt. Ibland kan det tänkas att det snarare är en följd av teknikutvecklingen, än att det finns ett processuellt behov av mer omfattande utredning. Genom en ökad koncentration kan förhoppningsvis såväl förundersökning, som rättegång bedrivas med ökad effektivitet.

Avsnitt 17.3 – Krav på att utlägg ska styrkas genom verifikationer (s. 733 f.)

Tingsrätten avstyrker att det *ska* krävas verifikat i samtliga fall vid utlägg av en viss storlek. Möjligen kan tänkas att det skälsvis uttalas att domstolar *har rätt* att kräva verifikat för utlägg, om misstanke skulle uppstå.

Detta remissyttrande har beretts av ställföreträdande chefsrådmannen Girion Blomdahl och beslutats av tillförordnade lagmannen Gunilla Robertsson. I handläggningen har även chefsrådmannen Jenny Brandin deltagit.

Gunilla Robertsson

Girion Blomdahl